

AHISKA-ŞAVŞAT AĞZINDAN DERLEMELER-VI

Av. Hasan TORUN

Kelime derlemelerimizin beşinci bölümünde **I-İ-J-K** harfleriyle başlayan söz varlığını takdim ediyoruz.

Gücük: Şubat ayı. *Gücük az, mart yaz...*

Ih! Ih!: Olumsuz tavrı belirten ifade. *Ih! Ih! Bela etma ki qızıyerim.*

İçarlan-: Alınmak, incinmek. *O sözündan ela içarlandım ki sorma...*

İfdi/n: İlk önce, ilk olarak. *İfdi/n çayıra gedacam.*

İg: Yün eğirme aleti. *İgin ağırşığı patlamış.*

İgaş-: Yarışmak, rekabet etmek. *Neqer qırmada igaştuğ; ben yenkdım.*

İlinti: İlgi, alâka. *Arada bir ilinti bulamadım.*

İraxlaş-: Uzaklaşmak. *Bendan irax get!*

İraxlaşdur-: Uzaklaştırmak. *Ahela iraxlaşdur biraz!*

İrğala-/yırğala-: Sallamak, titretmek. *Dali irğala da armutlar düşsün.*

İrğalan-: Sallanmak, kıpırdamak. *Hayde bir irğalan da qalx gedax.*

İrip: Bir çeşit ölçü birimi. *Bir irip un verem, san da bir qod panta ver.*

İstikan: Bardak. *İstikannari gatur çay içacavux.*

İstol : Sandalye. *İstoli al da gal, biraz oturax.*

İsxat: Cenaze töreninde ölenin hayırına dağıtılan eşya. *Ramiz eminin isxatında pisqaynan makara dağıttılar.*

İşax: Sidik. *İşağını altına qaçurmuş.*

İşkillan-: Şüphelenmek. *Na dersan de, ben aho Şakir'dan işkillaniyerim.*

İşmar: Göz kırmak. *Qız bena işmar etti.*

İşxin: Filizlenmek. *Almalar işxinamiş.*

İtdirsegi/İncili: Göz kapağı sivilcesi. *Gözündan itdirsegi/İncili çığmış da fena böğüriyer.*

İtekle-: İtmek, dürtmek, bastırarak ileri götürmek. *Ela fena itekladi ki, yüzüquyi yera yovarlandım.*

İtlan-: Asabi olmak, sinirlenmek, saygısızlık etmek. *Yaşına başına baxmadi da, bena fena itlandi.*

İxbal: İkbal, talih, şans. *İxbalsızın biriyim ben.*

İzla-: İşaret koyma, iz yapma. *Oray izla ki, bir daha galanda qolayca bulax.*

Jol/a: Ahududu. Kırmızı meyveli dikenli otsu ağaç. *Abu jolun gözalluğuna bax.*

jonga: İri sığır. *Bizim jongaya bax hala, netturiyer.*

jurlamax/curyal etmax: Tüyleri tiken diken olmak. *Et-larım ela curyal etti ki...Etlarım jurladi.*

Kabalax/qabalax: Bir tarafından yana sarkıtılan erkek sarığı. *Qabalaği sardım qafaya da düştüm yola...*

Kaçe: Dişi. *Enük ariyerim hama, kaçe olsun.*

Kaçka : Ağaçtan yapılmış el arabası. *Axbuni kaçkaya yükla gatur.*

Kaçkaç: Yörede saksığana verilen ad. *Kaçkaçların sesina hesret qaldım...*

Kadana: Köpek tasması. *Kadanasi tikannidur.*

Kakaç: Kurumuş otların sapı, delikli ot sapı. *Ela zayıflamış ki kakaça dönmiş...*

Kakal: Göz bebeği. *Gözünün qaqalına batmış tikan.*

Kakan et-: Tavuk gıdaklaması, seslice gülmek. *Ela qaqaninan güldi ki, şaş-tım qaldım.*

Kakiroz : Ucu kıvrılmış. Uci qaçıroz degeneği salladım da qurdi qaçurdum.

Kaklan-: Kurumak, donmak. *Savuxdan parmağım kaklandı.*

Kal: Kırkal. Sığırları boynundan bağlamaya yarayan ağaç dalından halka. *Kal inegin boynuni sıxmış.*

Kalaco: Mahallî bir yemek türü. *Bu axşam kalaco çorbasi var, buyur gal.*

Kalat: Kola asılan yün sepeti. *Kalati qoluma taxtım mala gettim.*

Kalé: Boynuzlu koyun. *Bizim kalé davari qurt qapmış.*

Kanç/kançla-: Tırnak yarası. *Pisik fena kançlamış çocuği.*

Kandara: Balkon kenarlarını çeviren ağaç korkuluk, beşikte el tutulan boylama ağaç. *Kandıra çıxmış, taday yallah aşşağı...*

Karapan: Evin önündeki örtülü yer, odunluk. *Bizim karapanda poşalar duriyer.*

Karişğal Yağmurla karişık fırtınalı dolu yağması. Birdan karişğal çıxdı, na edacağımı şaşurdum.

Karvakan: Çatıya konulan bedevrelerin üzerine yatay olarak konulan ve üzerine taşlar dizilen bedevre. *Karvakanın üstüna taşlari düz ki yüzger atmasın.*

Kaş/keş: Kalın öğütülmüş mısırdan yapılan yemek. *Kaşın da lezetına doyuılmıyer.*

Katsarax: Yakıcı sıcak hava. *Ela katsarax, yandux bilursun!*

Kav: İlkel usulle sigara yakmaya yarayan kurumuş ağaç mantarı. *Çaxmaği çaxacaydım da, kav bulamadım.*

Kavuç: Ucu eğri ağaç ya da demir çubuk. *Uci qavuça degeneğimi kim aldı?*

Kaxan: Çapa etmek. Küçük kaxani çoxdandur ettux da, beyük kaxannar qaldı...

Kaxlan-: Bir şeyin kuruyarak sertleşmesi; işi yavaştan almak. *Xamur qaxlanmış. Çayırda qaxlanıp duriyer.*

Kazonni: Orişinal, fabrika yapısı. *Al sana qazonni bir tirpan.*

Kecera: Sert, olgunlaşmamış. *Qecera bişeydur, yesan dişin qırılır.*

Kedel: Evin yan duvarı. *Qedela muxi çax ki lambay asacam.*

Kekeç: Konuşurken kekeleyen, kekeç. *Kekeç Camal, ezan oxurkan heç kekeçlux etmieyr.*

Kelle: 1.Kafa, baş. 2.Buğday başağı. *Kelleni alurum vallah. Buğday kelleya durmiş.*

Kenef : Tuvalet. *Daha eski keneflar qalmadı.*

Kenkul: Takı. *Abu işi yapsan kenküllerin mi tokülür?*

Kerdige: Arpa buğday karişımı. *Abu kerdigedur, qarışxtur daha.*

Kerkin-: Sürtmek (argo). *Na kerkinıp duriyersin.*

Kerma: Koyun keçi gübresi. *Ela pis qoxiyer ki, sanki kerma bağlamış.*

Kersan: Ağaç oyma hamur teknesi. *Qız kersani gatur, xamur yoğurulacax!*

Kert: 1.Kertik. 2. Kurumuş bayat ekmek. *Boyuni (tomruk) kertla ki, ipi bağliiyem da çekem. Etmek fena kertlanmış, yeyılmaz.*

Kertik: Çentik atmak. *Her gün bir kertik atiyerim degeneğa.*

Kesa: 1. Para cüzdanı. 2. Kestirme yol. *Kesami yiturdum. Köya aburadan kesadan gedilir.*

Kesagan: Domuz. *Karşına bir kesagan çıxarsa, o zaman görürsün gününü!*

Kesek: Kesilmiş dilim. *Ela acıxdım ki, iki kesek etmek yedim.*

Kesme: Hamur işi çorba, tutmaç. *Kesma yap da yiyax, fena acığdım begün.*

Kete: Yufkadan yapılan bir çeşit yağlı ekmek. *Begün kete yapıyerux, çayırda irğat var.*

Kevek: Sert olmayan, yumuşak. *Bu sari alma ela kevektur ki, adamın ağızında eriyer.*

Kex /qex: Eşek eyeri, kup kuru. *Na fena qexlanmış, yeyılmaz bu.*

Kıdan/gıdık: Keçi yavrusu, oğlak. *Bizim üç kıdan yitmiş, kurt kapmasın!*

Kınatura: Yabani elma. *Degma alma kınaturanın yerini tutmaz.*

Kınçık: Küçük parça, zerre. *Bir kınçık versan na olur!*

Kıniçka: Nüfus hüviyet cüzdanı. *Rus zamanı abuna kıniçka deyiliyerdi.*

Kıntravaz: Zor beğenen kimse. *Kıntravazın biridir; bişey beganduramazsın.*

Kırvanka: Yaylı el kantarı. *Kırvankaynan tart baxem na qadar gelacax.*

Kik et-: Pislemek, büyük tuvaletini yapmak. *Çocuk altına kik etmiş.*

Kiki: Canlı dışkısı. *Üsti başı kiki olmuş.*

Kileqa: Büyük külek. *Bir kileqa dolusi lazut verdim.*

Kinial-: Alay etmek. *İnsani kinialmax heç ey bişe degil.*

Kinklan-: İşte acemilik, becerisizlik, yavaş iş yapmak. *Qinklan dur san, baxem na zaman biturursun bu işi.*

Kinzi: Yörede yetişen kokulu bir bitki. *Çorbaya kinzi qatınca ela gözal oliyer ki, iştahım açıldı.*

Kirezay: Haziran. *Kirezayın sonunda yaylalar çıkar.*

Kirkal: U harfi şeklinde kıvrılmış, hayvanın boynuna bağlanan ağaç halka. *Boynundan kirkali çıxmış, alaca inegi buynuzlamış.*

Kirkat: Meyveleri yenen bir ağaç türü. *Kirkat na da fena gaturmuş!*

Kirkit: Dayanıklı, güçlü kimse. *Küçük olmasına baxma, kirkit bişedur.*

Kirkit: Kuyu denen tezgâhta dokuma tarağı. *Kirkit düşdi qız, al da ver bir.*

Kirtik: Kullanılarak küçülmüş sabun. *Baxcada kirtik qalmışdı, oni da qarğa qapdı.*

Kişkillä-: Köpeği veya birisini bir şeyin ya da kimsenin üzerine salmak. *Herif bena iti kişilladi.*

Kitla-: Kilitlemek. *Qapı bacayı kitlamayı unutma.*

Koco: Çam kozalağı ile oynanan çelik çomak oyunu, çam kozalağı. *Soğun kocolari hala tökulmamış.*

Kocor: Küçük tepeler. *Küçük kocorun başına çıxdım.*

Koçik/qofta: Yörede kadınların giydiği, renkli kumaştan kadın üstlüğü, gocuk. *Cafoy eski qoçıqları topliyer gena.*

Koçor: Alna sarkan saç veya başın tepe kısmında bırakılan bir miktar saç. *Koçorumdan tutti da az qala yolacaydı.*

Kod: 1. Yaklaşık 16 kg'lık dökme eşya (mısır, buğday vs.) kapasiteli ağaç kap. 2. Su değirmeninde, suyun tazikli olarak çıktığı ahşap kalın boru. *Degirmanın kodi çürümüştü, su axıdiyer. Beş kod lazut verdim.*

Kodova: Ağaçkakan. *Kodavanın taq taqı, leyleklarin vaq vaqi...*

Kof/kof: Kadınların süslü başlığı. *Kofuma boncux lazım...*

Kofta/qofta: Bel üstü kadın giysisi. Gocuk. *Qız, abu qofta kima tikturdun?*

Kokol: Boynuzları hilal gibi olan öküz. Benca qoqol öküz yengar.

Kokola: Dolu yağmuru. *Dağı kokola vurdi begün.*

Kokolla-: Kabin alabileceği kadar fazla doldurmak; üst üste yığarak tepe haline getirmek. *Çuvali eycana/imani bir kokolladım.*

Kokora : Uzun saçlı/tüylü. *Bizim kokora tavux yitmiş.*

Kokoroz: Gösterişli, gösterişe önem veren, dik başlı. Kokoroz bişedur.

Kokota: İpin sarıldığı makara, tahtadan kesilmiş ağaç parçası. *Aho kokotay bena bir uzat.*

Kolo: Sobalık odun boyunda kesilmiş ağaç kütüğü, küt. *Beş kolonun heppisini yardım biturdum.*

Kolopa/kolop: Küleğin küçüğü, küçük ahşap kap. *Bir kolop yoğut yetar.*

Kom: Küçük baş hayvan ağıllı/ahırı. *Koma girdim, di-kannari sevdim.*

Kombaşura/kobenax: Ucunda kabarık bir kısım bulunan değnek. *Qafasına qombaşuralı degenegi endurdum.*

Komzek/közmek: Ahırda dışkılarının dışarı atıldığı delik. *Sanaxsaldaki hayvan pisluğuni komzektan töktüm.*

Kona: Demet. *Bir günde otuz kona neker qırdım.*

Konçik: Çıra kütüğünden koparılan bir kısım. *Bir konçik çıra ver da ocağı yaxem.*

Kop: Şişlik, ödem. *Ayağımın üstünde kop çıktı.*

Şavşatlı hemşehrililer.

Koper/qoper: Taneleri ayıklanan mısırdan geri kalan kısım. *Koperdan yal yap ki inega yeduracam.*

Kopit: Kabaca, kaba taslak. *Olmamış; kopitlamışın.*

Koplan-: Bir darbe sonucu veya kendiliğinden, canlıda şişkinlik/ödem meydana gelmesi. *Başım koplandı.*

Kopo: Kağrı arabasında bir parça. *Taykeş öküz ko-poya siçar.*

Korava: Elma armut marmelatı. *Qorava ey gedar bu yemegin yanında...*

Kort: Çimenlik. Korda bir uzandım; ela da yorulmuşdım ki...

Korut: Erkek keçi, teke. *Korut kimi qoxiyersın, get buradan.*

Korux: Korunan arazi. *Oralari otarma ki qoruxdur, şim-di qoruxçı galur.*

Kosavi: Ateş deęeneęi. *Kosavinan düzalt közleri, yox-sa elin yanar.*

Kosravi/kesravi: Bir nevi tırpan bileme taşı/masat. *Kosraviyi çal da ela biç.*

Koş: Alın. *Taş koşuna degmiş.*

Kota: Kayışı bondurukta tutan iki kısa parça. *Qayışı iki kotanın arasından geçur da maluği bağla.*

Koteta: Küçük kütük, kısa kalın ağaç, kısa güçlü kim-se. *Boyi kısa enni kotet biridur.*

Kotezla-: Fırlatıp atmak. *Satara aşşaği kotezla getsın boyuni.*

Kotik: Manda yavrusu, malak. *Kotik çoça girmiş.*

Kotor: Taneleri ayıklanmamış mısır. *Qotori közda bi-şur da yiyax.*

Kox: Yara kabuğu. *Ayağımdaki yara qoxlanmış, fena ağiriyer.*

Köç-/köçür-: Kızın evlenerek gitmesi, göçmek. *Qızı bu sene köçüracam.*

Körla-: Üzerini örtmek/kuylamak. *Çiğ galmış da üsdi qarınan körlanmış, ölmüş.*

Körlan-: Kesici aletlerin kesiciliğini kaybetme-si. *Dehra körlanmış, çarxi çevur da bilavliyax.* Kör/kor: Körelmiş olan. *Biçax fena kördür, kesmaz.*

Kösnak: Kömzeęin kapatılmasına yarayan ağaç. *Kös-naği közega yerlaştur, mallar üşümasın daha.*

Köşk: Balkonda süslemeli olarak yapılmış yüksekçe oturma yeri. Bizim köşki Necip Usta yaptı.

Köylük: Köy. *Bu bölge Posxov'un köylükleridur.*

Köynek: Buluz altına giyilen içlik. *Ela terladım ki köy-negim islandi.*

Kudiyar: Kısa kuyruklu cadı, ufak tefek kimse. *Aho ku-diyana bax nalar söyliyir.* Kuki/qıçı: Guatır. *Ela ququli bed bişedur ki, qızımı ona vermam.*

Kuklan-: Tuvalette oturur gibi oturmak, dizlerini eğ-rek oturmak. Qarni sancılandi da kuklandı qaldı.

Kukul: Bitki tomurcuğu, insan yavrusu. *Kimin oğlisın ququlcan? Aęaçlar ququllanmış.*

Kunçul: Uç kısım, tepe, köşe. *Abu kilimin kuculundan tut da çırpax.*

Kuntla-: Zıplamak, hayvanların/danaların seğirtmesi. Bızık dişladi, dana kuntladi qaçdı.

Kupis: Cimri. Fena kupis bişedur, zerre bişey vermaz.

Kurat: Kısır erkek. *Kuratın biridur, çolux çocuği yoxdur.*

Kurik: At yavrusu/day. *Kırıkı peşında olan yağız at benimdur.*

Kurka: Meyve çekirdeęi. *Kirezi kurkasınan barabar yiyerim.*

Kurkantel: Kalitesiz, döküntü meyve. *Bir çuval qur-qantal alma gaturmış, eyisini kendi almış.*

Kurts: Meyvelerin sap kısmı. *Avi armudun qurtsundan tutar yarısını qoparur gerisini atar.*

Kurum /qurum: Baca ya da soba borusu isi. Soba bo-rusunun qurumuni töktür ki, soba qışın ey yansın.

Kurux: Kuluçkaya yatmış tavuk. *Tavuę kuruxlanmış qaç gündür kakan ediyer.*

Kuşxana: Küçük tencere. *Kuşxanaya tök makarnay.*

Kut: Bacakları sakat. *Qıçları kutlanmış, gezamiyer.*

Kuvap: Oyuk kaya. *Begün davari kuvabın yamacına vurdum.*

Kuzuk: Kambur. Ela yaşlanmış ki; ham da kuzuklanmış.

Küci/küji: Cecim dokuma tezgahında ipliklerin arasın-dan geçirildiği alet. *Kujiyi çabuk geçuramiyersın, ondan yavaş toxiyersın.*

Küfürgan: Çok küfür söyleyen. *Aęzi bozux, küfürgan-ın biridur.*

Kükner: Köknar. *Küknerin tepesına çıxdım, saqız topladım.*

Küla/patar: Patatesin pişince dağılıp açılan cinsi. Küla kartopiyi fena seviyerim.

Külek: Ahşap kova. *İnekdan bir külek süt sağdım.*

Külfet: Kalabalık, yük. *Onnara sadaqa geçar; külfeti çoędur.*

Külufak et-: Paramparça etmek. *Bir vuruştta külufak etdim.*

Külül: Bezelye. *Külül tarlasına su verdım begün.*

Künt: Topak. *Xamuri künt et da ver.*

Kürü-: Kürekle kazıyarak temizlemek. *Berfi bacadan kürüdüm atdım.*

Kürün: Ahşaptan su yalağı. İneklari kürüna götür su iç-sinnar gatur.

Küski: Kaldıraç. *Küskiya bir el atın da abu taşi qaldurax.*

Kütan: Ahşaptan pulluk. *Kütana iki çift öküz bağladım, tallay çabux çoştum.*

Küza: Topraktan yapılan su kabı, testi. *Küza suyi fena savux tutiyer.*